

Naročnina
Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jug.
slaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 E

SLOVENE

S fedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
stoj. peti-vrstni
mallo glasi po 1.50
in 2 D, večji oglas
nad 45 mm višine
po Din 2.50, veliki
po 5 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Dir
g. Pri večjem g.
naročilu popust
Izide ob 4 zjura!
razen pondelika in
dneva po prazniku

Ureaništvu je v Koptarjevi ulici št. 6/III
Rokopis se ne vračajo, neirankirano
pismo se ne sprejemajo. Ureaništvu
telefon št. 2050, upravištvo št. 2325

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Koptarjevi ul. št. 6 v Celovcu
račun: Ljubljana šte. 10.650 in 10.349
za inšerate, Sarajevu št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Pred pričetkom londonske konference

(Od našega posebnega londonskega dopisnika.)

London, 18. januarja.

Pomorska razorožitvena konferenca, ki jo bo v Londonu v torek svečano otvoril angleški kralj Jurij V., je praktičen dokaz sile onega mirovnega razpoloženja, ki sili k takim pogajanjem, pa čeprav ne bi konferenca dosegla zaželjenega rezultata. Po neuspešnem ženevskem poizkusu pred dvema in pol leti, ko se je napetost med dvema največjima pomorskima silama, med Britanijo in Združenimi državami znatno poostrižila, je bil potreben Briand-Kellogov pakt, da pomiri duhove in da dokazuje nujnost in možnost sporazuma. Brez dvoma je velika zasluga predsednika angleške vlade g. MacDonalda, da je v tem trenutku in baš v London sklical pomorsko razorožitveno konferenco. Treba pa upoštevati tudi to, da se sestanejo angleški, ameriški, japonski, francoski in italijanski delegatje v času, ko se uveljavljajo popolnoma nove okoliščine v svetovni zgodovini. Ti so sedaj zastopniki petih največjih sil, ki so podpisale mirovni pakt, s katerim se javno in oficijelno obsoja vojna. Po zaslugi velike misli, ki se je porodila v Parizu, ki se je sprejela v Washingtonu in od tod zajela vse civilizirane zemlje, se vrši pomorska konferenca leta 1930. v ozračju, v katerem se vojna smatra za premagljivo zlo. Težkoče in razlike v mišljenju s tem še niso odstranjene, toda državi, ki sta najbolj zainteresirani v tem vprašanju, pričenjate sedaj pogajanja pač z neprimerno večjo vero in upanjem na uspeh, kakor je to bilo mogoče leta 1922. v Washingtonu ali leta 1927. v Ženevi.

Znano je, da je po washingtonski konferenci bila Velika Britanija (in podobno tudi Japonska) prisiljena, da pomnoži število svojih velikih križark, da ne zaostane za Ameriko. Leta 1926 je gotova skupina v Ameriki vodila veliko in močno propagando za še večjo pomnožitev ameriškega brodogoja. S to propagando pa je bilo združeno prepričanje, da mora med Angleško in Ameriko priti do vojne.

Naslednje leto se je na predlog predsednika Coolidge-a sestala trojna konferenca za razorožitev v Ženevi. Francoska in Italija sta odbili svojo udeležbo na konferenci, ker nista verovali v praktično možnost pogajanj, če se ta vrše v ozračju nezaupanja in tekmovanja. V resnici so se tudi angleški, ameriški in japonski delegati razšli, ne da bi kaj dosegli. Danes imamo čisto drugo sliko. Z veliko potezo izreka Velika Britanija že naprej svojo pripravljenost, da zniža število svojih križark od 70 na 50. Pripravljena pa je tudi, da ustavi graditev velikih oklopnih. Znano je, da ameriško javno mnenje favorizira gradnjo velikih oklopnih in v tem je prva razlika v mišljenju. Toda na drugi strani je g. Hoover izjavil, da je Amerika pripravljena, da se pogaja tudi o najbolj drastičnem zmanjševanju brodogoja. Pa tudi Japonska že pristaja na to, da zniža število svojih velikih bojnih ladij. Zgled dobre volje, ki ga daje Velika Britanija, naj bo jamstvo za dejanski uspeh te konference, ker je na vse zadnje vendar Velika Britanija edina velesila, katere obstoj je odvisen le od njene sile na morju.

Tu se misli, da so tudi druge pomorske države, čeprav niso zastopane na londonski konferenci, zelo zainteresirane na njenem poteku in njenih končnih rezultatih.

Angleški admiral Dewar, ki velja kot eden najboljših strokovnjakov angleške mornarice, je izjavil danes Vašemu dopisniku, da so pomorske potrebe vsake države tako različne, da se niti na tej konferenci ne more izdelati za vsako državo šablonski pomorski program. N. pr. predlog, da se popolnoma odpravijo podmornice — ki jih imenuje g. Briand obrambno orožje revnih — bi znatno otežkočilo delo londonske konference.

Admiral Dewar je v nadaljnjem pogovoru dejal, da je sicer mornarica Jugoslavije majhna, vseeno pa je pomemben faktor v jadranskem morju. Tako mora Jugoslavija vsled lastnih interesov in pa po višini ogrožanja od drugih držav upoštevati v svoji zunanji politiki tudi pomorske interese.

Delegati pri kralju

London, 20. jan. AA. Danes je angleški kralj sprejel 25 delegatov pomorske razorožitvene konference v Buckinghamski palači. Delegete je predstavil predsednik angleške vlade Mac Donald po abecednem redu. Kralj je segel vsakemu delegatu pristrčno v roke in izrazil nado, da bodo razprave konference kronane z uspehom.

Prva pogajanja v Londonu

Program razorožitvene konference — Popolna razorožitev Sredozemskega in Severnega morja ter Kanala

London, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Prvi nastop londonske pomorske razorožitvene konference, ki jo bo v torek oficijelno otvoril s govorom angleški kralj v dvorani zgornje zbornice, je bil sprejem vseh delegatov v buckinghamski palači. Posvetovanja bodo najbrže trajala nad dva meseca. Sprejem pri kralju in oficijelna otvoritev konference bosta prva dva politična čina angleškega kralja po njegovi bolezni.

Najmočnejša na konferenci je ameriška delegacija, ki stanuje v dveh hotelih in si je najela tudi hišo v San Mooreju, da bodo člani tam lahko ob koncu tedna igrali svoj golf. Francoska delegacija je skoro ravno tako močna in stanuje v Carltone-hotelu, kjer je prej stanoval maršal Foch. Japonci stanujejo v Venor House blizu svojega poslanštva, Italijani pa v hotelu Claris. Američani imajo s seboj aparate za hitro brzojavlanje, ki so neposredno spojeni s transatlantskim kablom, imajo lastne telefonske centrale in najnovejše pisalne stroje. Konferenčni stroški Američanov se cenijo vsak dan na 5000 dolarjev.

London, 20. jan. (AA.) Snoch sta Tardieu in Briand posetila Stimpsona. Razpravljati so o splošnih pogojih in o načinu razorožitvene konference, ter o obliki pogledih na razorožitveno vprašanje.

London, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Prvi triurni razgovor med MacDonaldom in Stimsonom je pokazal, da niti intelektualna povzročitelja londonske konference, to je londonska in washingtonska vlada, nista med seboj na jasnem o delovanju konference. Stimson je moral koncem tedna z dolгими brzojavkami zahtevati od Hooverja pojasnil, koliko se sme odstraniti od taktičnih predpisov predsednika Hooverja, da bi se sporazumel z MacDonaldom o njegovem ustnem predlogu glede vrstnega reda razpravnih predmetov.

Program konference

London, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Na današnji triurni seji voditelj delegacij pri MacDonaldu se je sklenilo, da se: 1. predsedniki sej menjajo od plenarne do plenarne seje, 2. na otvoritveni seji bo imel govor samo angleški kralj, dočim se bodo delegacije omejile na to, da se bodo kralju zahvalili in izrekli svojo pripravljenost za pospeševanje miru, 3. med prvo otvoritveno sejo v torek in prvo plenarno sejo v četrtek bodo šefi delegacij poskušali sestaviti program za konferenco, 4. na prvi plenarni seji konference v četrtek bodo vsi šefi posameznih delegacij obrazložili stališče svojih vlad k problemu, 5. konferenca se razdeli v plenarno sejo ter v političen in poslovni odbor, kjer bodo šefi petih delegacij, ki se bodo po dogovoru posvetovali brez strokovnjakov. Na plenarnih sejah se bodo imela najprej obrazložiti stališča, ki so si nasprotna, nakar se ima na sejah vedno zabeležiti napredek v naziranju. Glavno delo konference bo v tako zvanem »svetu petih velikih«. Na otvoritev jutri dopoldne ob 11 se bo kralj pripeljal z avtomobilom iz buckinghamske palače v parlament. V spremstvu MacDonalda bo šel na zgornji konec mize v obliki podkve, za katero bodo sedeli udeleženci po alfabetičnem redu držav, in bo tam s svojim govorom oficijelno otvoril konferenco.

Italija za popolno razorožitev Sredozemskega morja

London, 20. jan. (AA.) Včeraj sta skupno obedovala zunanji minister Združenih držav Stimpson in italijanski minister zunanjih zadev Grandi.

London, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Iz ameriškega tabora se je doznalo danes dopoldne, da Stimson ni mogel prepričati Hooverja o umestnosti svojega predloga, da bi se tehnična vprašanja v prvem stadiju konference obravnavala čisto dilatorično, dočim naj bi se o pomorsko pravnih in varnostnih problemih (sredozemski pakt, pacifični pakt) tem energičneje v pretežno političnih pogajanjih pretresala v konferenci in zunaj konference. Zdi se, da Amerika na ta predlog, ki je izšel z angleške in francoske strani, ni pristala. Več uspeha je imel Grandi, ki je v razgovoru s Stimsonom naglašal, da namerava Italija razorožiti temeljito in hitro, če se posreči, pripraviti na konferenci Francijo do tega, da bi v isti meri zmanjšala svoje pomorske sile. Grandijeva izjava je napravila tem večji vtis, ko je izjavil, da je Italija pripravljena odreči se vsakemu bojnemu ladjevju v Sredozemskem morju, če

bi bila tudi Francija in druge velike sredozemske države, kakor Anglija, pripravljene popolnoma demilitarizirati Sredozemsko morje, tako da bi imela vsaka država ob Sredozemskem morju samo policijske sile. Italija zahteva pri tem, da mora ruska mornarica v Črnem morju ostati omejena samo na to morje in da sme tudi Rusija imeti samo policijsko mornarico. Demilitarizacija Sredozemskega morja pa gre za Anglijo in Francijo pri sedanjih političnih konstelacijah v južni Evropi brez dvoma predaleč. V »Daily Telegraphu« sta objavljena danes dva predloga o garancijah, ki sta za Francijo sprejemljiva: 1. Da si Nemčija, Anglija in Francija medsebojno zajamčijo mir v Severnem morju, Kanalskem prelivu in na zapadni francoski obali, pri čemer bi se govorilo celo o demilitarizaciji Kanala kot velike prometne žile. Nemška in francoska garancija Kanala bi se zenačila z angleško protiuslugo, s katero se Franciji in Italiji zajamči status quo na Sredozemskem morju. 2. Drugi jamstveni predlog naj bi Franciji in Italiji omogočil, da v Sredozemskem morju izdatno izvedeta razorožitev, kar bi tudi Angliji omogočilo, da zmanjša svoje brodogoje v Sredozemskem morju, seveda s pridržkom, da Anglija obdrži Gibraltar in Malto.

Amerikanci neutralni v francosko-italijanskem sporu

London, 20. jan. (AA.) Stimpson je včeraj izjavil zastopnikom časopisja, da so Združene države enako prijateljsko razpoložene napram Franciji in Italiji in da bodo popolnoma nevtralne v vseh vprašanjih, ki se tičejo obeh držav. USA žele, da bi bila vsa pomorska vprašanja rešena tako, da bi zadovoljila obe stranki.

Francozi rezervirani

Pariz, 20. jan. (Tel. »Slov.«) V Parizu vzemajo glede konference v Londonu za sedaj rezervirano stališče in se zdi, da hočejo prepustiti iniciativo drugim. O prvih razgovorih posameznih delegacij se ne izdaja ničesar, ravno tako ne o francoski taktiki. Briand in Tardieu odklanjata časnikarjem vsako politično izjavo. »Volonte« danes že z gotovostjo trdi, da bo francoska teza od prve seje dalje cilj koncentrične atake Amerike, Anglije in Italije, da bi Francijo izolirale. »Matin« zagotavlja, da bo Francija s kategoričnim »ne« odgovorila na vse poskuse, da bi se sedanje razmerje moči na morju spreminjalo poljubno, če se ne bo Franciji dalo zadoščenje.

Banket

London, 20. jan. AA. Nocoj so bili delegati pomorske razorožitvene konference gosti na slavnostni večerji, ki jo je priredila angleška vlada. V imenu povabljenec je odgovoril na pozdravne naptitnice ameriški državni tajnik Stimson, ki se je zahvalil za gostoljubnost in izrazil nado, da bodo delegati storili vse, da se pomorska razorožitvena konferenca zaključi s popolnim uspehom. Nadalje je Stimson podarjal napore bratskih narodov za pravično rešitev razorožitvenega vprašanja. V tem duhu je nadaljeval Stimson, se udeležiti konference tudi Amerika. Ko je potem ameriški državni tajnik Stimson omenil prijateljstvo, ki vlada med Zedinjenimi državami in narodi, ki so se zbrali na konferenci, je izrazil upanje, da se bodo vsi udeleženci konference zbrali pri skupnem delu, da pomorska razorožitvena konferenca postane važen mejnik v napredku človeštva in ga združi v zaupanju in prijateljstvu.

Danes se sestane angleški parlament

London, 20. jan. (AA.) Jutri se sestane obe angleški zbornici na zasedanje, ki je bilo otvorjeno meseca julija. Zbornici je predložen obširen delovni program, ki obsega 10 važnih zakonskih načrtov. Ker je ministrski predsednik prezaposlen s pomorsko razorožitveno konferenco, bodo voditelji opozicije nekoliko počakali z generalno debato, do katere imajo pravico. V odsotnosti ministrskega predsednika MacDonalda bo zastopal vlado pri zborničnih debatah zakladni minister Philipp Snowden. Snowden se vrne jutri iz Haaga in se bo takoj po svojem prihodu posvetil parlamentarnim dolžnostim.

Kraljev govor posavskim kmetom

V nedeljo se je poklonila kralju večja skupina posavskih kmetov, med katerimi sta tudi bila posavljence Stjepana Radica in njegov brat. Zastopniki belgrajske občine so se peljali hrvatskim kmetom nasproti do Vinkovcev in se nato z njimi skupno pripeljali v Belgrad, kjer so bili navdušeno sprejeti. Popoldne so bili Posavci sprejeti na dvoru. Kralj je nagovoril Tomo Radić, brat Stjepana Radića. Nato je izročila kmetica Marija Šaltušić darove kralju in princem. (Govore vseh je že objavil včerajšnji »Slovenski list«, ki je tudi obširno poročal o sprejemu Posavcev.)

Hrvatskim kmetom se je nato zahvalil kralj s tem govorom:

»Dragi moji Posavci!

Posebno drago mi je, da vas morem pozdraviti v svojem domu in da čujem vaše izjave vdanosti in vernosti, vas dragi bratje kmetje Hrvati, ki vas kakor ostale seljaške brate vaše iz vse države in vse kraljevine odlikuje zdrava razsodnost, marljivost in narodna zavest ter privrženost kralju in domovini. Zelo sem ganjen po vaši nameri, da v večni spomin na delo velikega kralja postavite videv spomenik v svojem kraju. Vaše in vsega naroda pravilno pojmovanje mojih namer je olajšalo delo kraljevske vlade za izpolnitev naloge, ki sem ji jo dal. Po končani ureditvi državne uprave in uspešni ozdravitvi splošnih prilik in razmer v državi bo moja vlada v bodoče še bolj poklanjala vso pozornost krepljenju in razvoju občega narodnega gospodarstva, v prvi vrsti poljedelstva, te najvažnejše panoge narodnega življenja. Moje stremljenje bo, da se bo kraljevska vlada tudi v bodoče pri svojem delu ravnala po načelih najpopolnejše pravičnosti, enakosti in zakonitosti. V imenu svojem in v imenu kraljice se vam zahvalim za lepe darove, ki jih bova hranila kot drag spomin in dokaz ljubezni in privrženosti, s katero jih prinašate. Nesite moj kraljevski pozdrav na svoje domove in dragemu narodu v vaših krajih. Vtrajajte še dalje pri delu za dobrobit naše drage domovine — Jugoslavije. Verujte v njeno moč in veličino in njeno nerazdeljivost! S temi željami vas pozdravljam. Zivelik«

Posebna deputacija kmetov je nato pozdravila še predsednika vlade.

Na grobu Neznane vojaka in kralja Petra

Belgrad, 20. jan. Hrvatski kmetje so se danes poklonili na grobu Neznane vojaka, kjer je imel g. Josip Cevar, kmet iz Dugega sela, bivši predsednik krajevnega in okrajnega odbora bivše HSS, lep govor.

Nato so se poklonili na grobu v Oplencu spominu kralja Petra I. Velikega, Osvoboditelja, kjer je govoril Ivan Radić iz Martinske vasi, brat pokojnega Pavla Radića in nečak pokojnega Stjepana Radića.

Seja VZS

Belgrad, 20. jan. AA. Vrhovni zakonodajni svet je imel danes sejo od 16. do 19.30. Na tej seji je prišel v pretres predlog zakona o zdravstvenih občinah. Pretres o tem predmetu je bil zaključen. V imenu ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje mu je prisostvoval načelnik dr. Andrija Štampar. Vrhovni zakonodajni svet je za tem izvolil iz svoje sredine dve komisiji, ki bosta takoj proučili predlog zakona o vseučiliščih in zakonski načrt o pobijanju nepoštenih konkurence. V prvo komisijo so bili izvoljeni: dr. Škerlj, dr. Arandjelović, dr. Sagadin in dr. Sečurov. Drugo komisijo tvorijo: dr. Šurmin, dr. Grisogono, dr. Dolence, dr. Sečurov in dr. Tomo Živanović. Prihodnja seja bo 21. t. m. ob 16. Na dnevnem redu je predlog zakona o bolnišnicah in zakonski načrt o nadzorstvu nad živili.

Poslanik Prince v Beogradu

Belgrad, 20. jan. AA. Poslanik Združenih držav v Beogradu g. Prince in njegova gospa, sta se danes po večmesečnem bivanju v Združenih državah vrnila v Belgrad. G. Prince je izkoristil svoje bivanje v Združenih državah in je obiskal predsednika Združenih držav Hooverja in ministra zunanjih zadev Stimpsona. Prince je nadalje aktivno sodeloval pri manifestaciji, ki je bila prirejana na vseučilišču Kolumbiji, kjer je na banketu predstavil jugoslovanskega poslanika v Washingtonu dr. Leonida Pitamica. V Parizu je Prince imel konferenco z novo imenovanim ameriškim poslanikom Edgeom,

Usoda pacifizma

Francosko-nemško zблиžanje — Remaique o vojni — Panevropa — Marinetti o pacifizmu

Paris, sredi januarja.

V Parizu obstoje že dolgo časa tako zvane svobodne tribune, ki prirejajo vsak teden javna zborovanja, na katerih se obravnavajo vsa aktualna vprašanja. Občinstvo na teh zborovanjih je zelo pisano in tako komunisti kot rojalisti prihajajo na ta zborovanja. Večkrat pride radi tega do hudih preprirov, ki pa jih spretnost predsednika hitro poravnava. Največji taki organizaciji sta »Le Faubourg«, ki jo vodi pisatelj Leo Poldes, in pa »La Maieutique«, ki je pod vodstvom instituta socialnih znanosti.

»Le Faubourg« je zadnjič priredil javno diskusijo o pacifizmu, na katerem bi kot glavna govornika morala nastopiti princ Galien, ki si je nadel nalogo, da ustvari mednarodno desničarsko pacifistično gibanje, in pa Arnold Reichberg, nemški veleindustrialec, ki je pred meseci igral v Berlinu veliko vlogo, ko je Stressemann izdal javnosti, da i nemški desničarji iščejo zvez s Francijo, v prvi vrsti za ustvaritev vojaške zveze proti Rusiji. Reichberg žalibog ni mogel priti, ampak je poslal dolgo izjavo in tako se je tudi princ Galien moral javiti bolnega.

Leo Poldes je najprej prebral najsilnejše odstavke iz nedavno izšlih knjig Ernesta Maria Remarquea: »Im Westen nichts neues«, iz Ludviga Renneta »Der Krieg«, Ernesta Gläserja in drugih. Vsi strašno obtožujejo nečloveštvo vojne. Po teh silnih izjavah bivših bojevnikov svetovne vojne je na mestu vprašanje, ali bi bivši bojevniki v slučaju vojne znova korakali na fronto. Poldes se je obrnil naravnost na Remarquea in ga vprašal za mnenje. Remarque mu je poslal izjavo, ki jo je Poldes prebral in ki izvenj nekako sledeče: »Jaz sem miroljuben, toda nisem pacifist. Če bi prišli Francozi danes v Westfalijo, bi se jaz znova prigljal k vojakom in bi jutri odpotoval na fronto.« Izjava avtorja knjige, ki je v zadnjem času gotovo dosegla eno največjih naklad, je silno presenetila. Je-li pacifizem sploh izvedljiv?

Nato je bila prečitana dolga izjava Arnolda Reichberga, ki je poslal svojo predavanje napisano. Arnold Reichberg je v francosko-nemškem zблиžanju igral veliko vlogo. Že leta 1923 je s takratnim ministrskim predsednikom Poincarejem vodil razgovore za francosko-nemško antanto. Toda takrat je Poincare imel veliko težavo v parlamentu in je Reichberga odklonil. Ko je Francija v letu 1926 radi kartelistične zavožene politike prišla v silno finančno stisko, se je Reichbergu v pogajanjih s Poincarejem posrečilo ustvariti temelj za ustvaritev francosko-nemških trustov. Politično pripada Reichberg nemškemu nacionalistom Westarpovega krila.

Reichbergu je bilo stavljenih več vprašanj, na katere odgovarja nekako sledeče: Prepričan sem, da evropskega zблиžanja ne morejo izvesti samo levičarski elementi, ampak da je zato treba pridobiti tudi nacionaliste. Za to je nedavno prišel v Berlin pariški poslanec Paul Reynaud, ki je imel razgovore z nacionalisti kot zastopnik francoskih nacionalistov. Paul Reynaud pa je govoril tudi s socialdemokrati in s centromom. Kar se tiče trustov, ki smo jih v zadnji dobi ustvarili, morem izjaviti, da organizirajo Evropo za borbo proti Ameriki. Zato je njih naloga storiti to, česar posamezne vlade oficijelno ne morejo storiti. V iskreno zблиžanje med Anglijo in Ameriko ne verujem, ker to preprečuje položaj angleške industrije. Prepričan sem, da se bo Anglija slej ko prej morala pridružiti francosko-nemški gospodarski zvezi, tako da bo izven Evrope ostala ameriška in boljševiška zajednica. Francozi in nemški nacionalisti nismo ustvarjali vojaške zveze proti Rusiji. Boljševizem je največja nevarnost za Evropo. V Nemčiji je trenutno 20 milijonov ljudi, ki jih Nemčija ne more več rediti, a v Angliji jih je 30 milijonov. Edino Francija še lahko redi svoje sinove. V Evropi je 60 milijonov ljudi, ki ne morejo človeško živeti, a umreti ne marajo. Tehnica Evrope je pa v Aziji in to tehnično imajo v rokah boljševiki. Ali naj zaradi boljševiškega režima v Moskvi pogine 60 milijonov ljudi v Evropi? S tem, da je Moskva zaprla Evropi pot v Azijo, ko je ustrahovala Kitajsko in vodi upor v Indiji, je Moskva že v vojnem stanju z ostalo Evropo. V Aziji se odigrava usoda Evrope. Republikanski režim v Nemčiji ni zasiguran. Finančni položaj Nemčije je strašen. Poljedelstvo je uničeno in vlada kmalu ne bo imela dovolj denarja, da vzdržuje dva milijona brezposelnih. Če kriza ne neha, se je bati nove državljanske vojne. Povratek monarhije je nemogoč, ker dinastija ne razpolaga s kakim simpatičnim pretendentom. Možna bi bila ali fašistična ali boljševiška diktatura, oboje pogubno za Francijo in Evropo. V slučaju nove vojne sem prepričan, da bi vsi Nemci kot en moč korakali proti komurkoli. Velikanska večina nemškega naroda ne mara versajskega miru. Vsa politika levice, ki ga priznava, je samo diplomatska gesta.

Ostre in dvoletne izjave Reichberga so pri Francozih silno užgale. Predsedniku je bilo težko vzdržati red med poslušalci, kjer so se že umerivali nacionalisti in komunisti.

Nato je govoril nacionalist Cameuquert: Gospod Reichberg je predstavnik aluminija in kadar on govori, je aluminij, ki govori. Kaj hočete, svet obvladuje neki historični determinizem, proti kateremu človeštvo ne more nič. Če pride do vojne, sem prepričan, da bodo vsi Francozi šli na fronto, kakor g Reichberg isto pravi o Nemcih. Ponovilo bi se isto, kar se je zgodilo leta 1914.

Odgovarjal mu je dr. Knoch iz Kölna. Reichberg pravi, da bi vsi Nemci šli na fronto. Jaz pa pravim, da ne bi šli. V Nemčiji se vodi kampanja, kjer stotisoči in stotisoči podpisujejo izjave, da v slučaju mobilizacije ne gredo več na fronto. Ves aluminij celnega sveta ni vreden niti enega človeškega življenja. Spas človeštva ni v gospodarskem, temveč moralnem zблиžanju človeštva.

Za njim je govoril Georges Valois, predsednik francoske republikanske sindikalne stran-

Haaška konferenca zaključena

Po 24 urnem pogajanju bil dosežen načelen sporazum o vzhodnih reparacijah — Uspeh dr. Beneša

Haag, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Slovesna otvoritev zaključne seje, ki je bila določena na 10.30 dopoldne, se je morala v zadnjem trenutku odgoditi na popoldne, ker so bili zastopniki velikih upniških držav po doseženem načelnem sporazumu ves dopoldan zaposleni z redakcijo besedila zaključnega protokola.

Zastopniki velikih držav in male antante so se v soboto zvečer dolgo v noč posvetovali z madjarskimi zastopniki o ureditvi vzhodnih reparacij. Pozno ponoči je prišlo do sporazuma. Tudi s Češkoslovaško je prišlo po dolgih razpravah do sporazuma. Anuiteta češkoslovaškega osvobodilnega dolga se je od 11 milj. znižala na 10 milj. mark. Razen tega je dosegel dr. Beneš še drug uspeh, ki je za Češkoslovaško bolj političnega načelnega, kakor finančnega pomena: Upniške države so namreč priznale Češkoslovaški priznavalni delež pri vzhodnih reparacijah v višini 1%, s čimer je Češkoslovaška postala tudi sama reparacijska upnica, kakor ostali dve državi male antante. Pripomniti je, da je Češkoslovaško pri reparacijskem deležu in pri zmanjšanju osvobodilne takse podpirala Italija.

Tudi z Avstrijo in Bolgarsko se je dosegel načelni sporazum, ki spada v okvir nove ureditve vzhodnega reparacijskega vprašanja. Navedena seja je bila ena najdaljših nočnih sej na mednarodnih konferencah, na kateri se je izvršilo ogromno delo.

Pogajanja z Madjarsko so trajala neprestano že 24 ur. Udeleženci se niso razšli, dokler se ni pokazalo upanje, da bo prišlo do načelne rešitve. Opolnoči je dal pristni predsednik komisije Loucheur sandwicha in druga okreplila. V zgodnjih jutranjih urah je bila čisto kratka pavza. Šele okoli 10 dopoldne se je doseglo načelno soglasje, nakar so zastopniki male antante, velikih upniških držav in Madjarske zapustili sejo, da se morejo par ur naspati. Bila je mučna slika, ko so ostareli državniki in politiki po obilnem delu utrujeni zapuščali razpravno dvorano z omahujočimi koraki. Vendar pa se bodo posvetovanja v madjarskem vprašanju danes dopoldne nadaljevala, pri čemer gre pa samo za ureditev nekaterih poststranskih vprašanj.

Zaključna se'a

Haag, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Zaključna seja haaške konference se je začela ob 16.30. Javna poslopja so bila okrašena z zastavami in na notranjem dvorišču poslopja je igrala vojaška godba. Do zadnje minute pred otvoritvijo se je še vedno vršila razprava o vzhodnih reparacijah. Sejni red je nekoliko spremenjen, ker manjkata Tardieu in Briand. Delegati so videti zelo utrujeni, vendar je razprava zelo živahna. Haaški zaključni protokol ima 12 prilog.

Rešitev madjarskega reparacijskega vprašanja

Haag, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Madjarsko reparacijsko vprašanje se je uredilo takole: Najvažnejše vprašanje optantov se je uredilo s posebnim finančnim dogovorom, po katerem bodo države male antante, ki so zaplenile in likvidirale posestva madjarskih državljanov, ustanovile fond 240 milijonov zlatih kron, iz katerega se imajo poravnati vse zahteve optantov nasproti Romuniji, Jugoslaviji in Češkoslovaški. Ta vsota se ne sme prekoračiti ter bodo imenovane tri države takoj najele mobilizacijsko posojilo. Takoj po zaključku haaških posvetovanj se bodo začela v Parizu pogajanja z neko bančno skupino, ki stoji blizu Loucheurju, da se izdajo tozadevni boni, ki se bodo obrestovali s 4½%. Postopanje pri odškodovanju se ima urediti tako, da bo najprej mešano razsodišče, kakor do sedaj, proučevalo in odločalo o upravičenosti zahtev ma-

ke. Stranka se šele ustanavlja in še nima večjega števila pristašev. Georges Valois je bivši predsednik francoske enotne organizacije bivših bojevnikov. Izvajal je nekako sledeče: Ko sem bil predsednik organizacije bivših bojevnikov, sem dvakrat govoril z Reichbergom. Obakrat mi je predlagal, da naj z nemškimi bivšimi bojevniki ustvarimo zvezo za skupno borbo proti Rusiji. Odklonil sem obakrat. Ne verujem v boljševizem, toda poznam trenutno razpoloženje v Rusiji. Ta sistem se ne bo vzdržal, toda vem, da ruska mladina ne toži, temveč gleda z entuziazmom na bodočnost v Rusiji. Odklanjam sodobno koncepcijo Panevrope, zato ker je to udruženje kapitala proti delavcu. Leta 1925 sem v Reimsu izdal proglas, da se ustanovi panevropski delavski pokret bivših bojevnikov, ki bo organizacijo Panevrope izvedel proti kapitalističnim mogotcem. Za ta oklic so me odzvali s predsedstva organizacije bivših bojevnikov.

Nato je Poldes zaprosil navzočega italijanskega pesnika Marinettija, da poda svoje mnenje. Marinetti, ki je član kraljeve italijanske akademije, je intimen prijatelj Mussolinija. Mudi se v Parizu, kjer je imel bombastično predavanje o svoji pesniški karieri. Vse je bilo radovedno na Marinettijevo izjavo. Izjavil je kratko sledeče: Zemlja in človeštvo sta zvezana v nerazdružljiv krog. Zemlja se včasih preveč vzpne in takrat eksplodira. Tako tudi človeštvo včasih eksplodira in je vojna le misteriozen izraz tega izbruha. Zemlja in človeštvo sta

Ob 16.40 je predsednik Jaspas z udarci klavira otvoril sejo. Najprej je prečital zaključni protokol, med tem pa so še vedno prihajali in odhajali strokovnjaki z debelimi svežnji spisov in govorili med seboj, tako da je moral Jaspas prositi za mir. Titulescu je moral vidno utrujen med čitanjem zapustiti dvorano. Po prečitanju se je dvignil češkoslovaški delegat Osusky in izjavil, da se hoče Češkoslovaška po tem doseženem sporazumu odreči vsem pravicam iz versajške mirovne pogodbe. Nato je pripomnil, da ni še razčiščeno vprašanje, da se nemški državljani odrečejo odškodnini radi likvidirane imetja. Slično izjavo se mu je pridružil portugalski delegat Ulrich. Nato je prosil predsednik Jaspas prisotne, da podpisajo zaključni protokol po vrstnem redu, kakor sedijo. Najprej pa se je protokol predložil v podpis nemškemu delegatu dr. Curtiusu. Ko je podpisoval prvi spis, se je prvič posvetila luč fotograf. Nato so se spisi po vrsti podajali od delegata do delegata, da so podpisovali. Med tem časom je na dvorišču igrala vojaška godba.

V zaključnem govoru je potem izjavil Jaspas, da so se zastopniki držav sestali v Haagu, da izvršijo največje delo končne likvidacije vojne. Nizozemska si šteje v čast, da je njen ministrski predsednik vodil razprave. Dalje se je zahvalil nizozemski kraljici, njeni vladi in mestu Haagu za gostoljubnost ter vsem delegatom in strokovnjakom za krepko sodelovanje. Nato je kratko orisal potek obeh haaških konferenc, na katerih je po 15 mesecih prišlo do končnega pozitivnega uspeha. Predloženi zaključni protokol je veliko delo medsebojne sodelovanja in obenem dokaz zaupanja v bodočnost. Srečni uspeh dela konference je v tem, da je ustvarjen reparacijski mir.

Podpis zaključnega protokola je trajal do 17.35. Nato je predsednik Jaspas dal besedo Snowdenu, ki je izrazil veselje nad izvršenim delom in izjavil, da je treba pozabiti na številne težkoče in nerazpoloženja, da se je reparacijski problem vlekli od konference do konference, da podpisani dokument predstavlja kompromis, toda časten kompromis, ki mora zadovoljiti vsako stranko. S posebnim zadovoljstvom je ugotovil, da se je posrečilo načelno rešiti tudi vprašanje vzhodnih reparacij, zakar se je posebno zahvalil Loucheurju kot predsedniku odbora za vzhodne reparacije, ki je s tem izvršil veliko delo za Evropo. Izrekel je nado, da bo Loucheur svoje dosedanje uspešno delo nadaljeval tudi v Parizu, kjer se imajo v 14 dneh urediti še nadaljnja podrobna vprašanja vzhodnih reparacij. Posebno zahvalo je izrekel Snowden tudi predsedniku konference Jaspasju, končno pa tudi delegacijam in vsemu osebju konference. Prisotni so Snowdenov govor burno odobraval, nakar je bila seja zaključena. Večina delegatov se je že nočoj pripravila za odpotovanje v domovino.

djarskih državljanov. Romunija bo zopet poslala v to razsodišče svojega zastopnika, ki ga je preje odpoklicala. Nato se bo ugotovil predmetni znesek odškodnine. Razen tega ostane od primera do primera prosta pot za gotovo poravnava ali pa za to, da se imetje vrne v naruri.

Drugo veliko vprašanje, za katero je bil posebno v zadnjih dneh hud spor, je odškodnina nadvojvodomu Jožefu in Frideriku, cerkvam itd. za zaplenjena imetja, ter odškodnina za razlašene industrijske naprave, železnice itd. V tem oziru, so si stališča nasprotovala v toliko, da čl. 91. trianonske mirovne pogodbe izključuje člane habsburške rodbine od vsake odškodnine. Tu bo šlo najprej za to, da se končajo tozadevni sodni procesi. Vsekakor pa so se zastopniki petih velikih držav upne izjavili pripravljene, da prispevajo v poseben

zvezana v misteriozen kolobar, ki nas druži in iz katerega ne moremo — mogoče je tudi prav tako.

Nikdo ni pričakoval take izjave. Cameuquert je takoj odločno pozval Marinettija odločno, da naj odgovori jasno. Toda Marinetti ni odgovoril. Odgovoril pa je pisatelj Leclerc, župan svetovnega letovišča Aix-les-Bains, ki je odgovoril sledeče: »Govoril sem nedavno s kritikom Arthurjem Schneiderjem, ki je potoval po Italiji kot odločen nasprotnik fašizma. Žalibog, da ne smem reproducirati besed Mussolinija, ki jih je Mussolini govoril o pacifizmu g. Schneiderju. Mussolini je za pacifistično sodelovanje narodov na podlagi realnosti. Tukaj se je govorilo, da-li bodo ljudje šli v slučaju vojne na fronto. Mislim, da je vprašanje postavljeno napačno. Zamislite si, da se v Parizu ustoliči vlada blaznežev, ki bi komandirala ljudem, da morajo hoditi po glavah. Mislim, da bi v dveh dneh izbruhnila revolucija, ki bi pomedla režim. Ravno tako je treba človeštvo, da onemogoči izbruh blaznosti človeštva z realnim delom za uveljavljenje demokratskega sožitja narodov. Imamo Društvo narodov v Zenevi, ki je realna institucija za uveljavljanje miru v človeštvo. Namesto samega uveljavljanja juridičnih načel mednarodnega sožitja, naj se uveljavi princip morale in vesti. Človeštvo je danes v stanju, to nuditi.«

Kratka, a zanimiva slika o mišljenju zapadne Evrope,

fond 100 milijonov zlatih kron, da zavarujejo Madjarom vsak rezultat teh procesov in iz katerega bi se imeli eventualno izplačati odškodninski zahtevki. Če bi bila vrednost sodno cenjena več, kakor znaša navedeni znesek, imajo diferenco plačati Češkoslovaška, Romunija in Jugoslavija. Čl. 250. trianonske mirovne pogodbe ostane v veljavi, torej tudi mešano razsodišče, ki ima odločevati o odškodninskih zahtevah optantov. Po današnji ureditvi se to razsodišče samo še razširi z dvema nadaljnjima članoma. Do sedaj so bili v razsodišču en madjarski zastopnik in en zastopnik male antante ter nevtralni predsednik, ki ga je imenovalo Društvo narodov. Sedaj prideta v razsodišče še dva nadaljnja nevtralna člana, ki jih bo imenovalo haaško mednarodno razsodišče.

Razen tega je pristala Madjarska na to, da se sme proti izrekom mešanega razsodišča vložiti priziv pri haaškem razsodišču. Na drugi strani pa se je izjavila Madjarska pripravljena, da prevzame vse one obveznosti, ki izhajajo v okviru trianonske pogodbe iz še nerešenih sporov glede administrativnih dolgov itd., tako n. pr. za nedobavljeni vojni materijal itd. Madjarska bo v to svrhu plačevala v času od 1943 do 1946 anuitete po 13.5 milijonov zlatih kron. To znaša kapitalizirano vrednost 87.5 milijonov zlatih kron. Sedaj znaša madjarski reparacijski obrok približno 10 milijonov zlatih kron in bo pozneje narasel do 14 milijonov. Ta vsota in še ostale prevzete obveznosti znašajo 1% madjarskega državnega gospodarstva. Ko bo Madjarska l. 1943. začela odplačevati te obroke, mora biti madjarsko posojilo pri Društvo narodov amortizirano, med tem morajo biti plačani tudi tekoči predvojni dolgi, posebno Angliji, tako da bo Madjarska po l. 1943. prosta vseh pravih vojnih bremen. Iz te konstrukcije je razvideti, da pridobi Madjarska že sedaj takoj svojo polno in neomejeno finančno suverenost. Pot do posojila ji je torej prosta.

Vesile so se izjavile pripravljene, da bodo Madjarski na vsak način pomagale pri potrebnem inozemskem posojilu. Gre posebno za najnujnejše investicijske potrebe madjarskih železnic in za oplemenitev madjarskega poljedelstva (preureditev žitnega gospodarstva v gospodarstvo za oplemenjevalne produkte).

Glede Bolgarske se je določilo, da ostane njena anuiteta v znesku 11 milijonov zlatih frankov.

Avstrijske obveznosti

Dunaj, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Listi poročajo, da se je za Avstrijo dosegel v Haagu tak sporazum, da bo imela Avstrija po l. 1943. kot zvišanje svojih reliefsnih plačil plačevati letno okoli 500.000 zlatih kron ali skupno 23 milijonov zlatih kron, za kar pa doseže osvoboditev od zastavnih pravic, tako da se s tem vzpostavi kreditna sposobnost in odpre pot za potrebna investicijska posojila.

Za ustanovitev kat. bloka na Češkoslovaškem

Praga, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Ponedeljski listi poročajo, da je na konferenco za ustvaritev katoliškega bloka delegirala slovaška ljudska stranka poslanca Tiso in Šilaka, nemška krščanska socialna stranka poslanca Luschka in Petersilko, dočim bo češka ljudska stranka imenovala svoje zastopnike šele prihodnji teden po končanem internem posvetovanju v stranki.

Maniu o razmerah v Romuniji

Bukareš, 20. jan. AA. Predsednik romunske vlade Maniu je imel velik političen govor v Klujju na seji izvršnega odbora kmečke stranke v Erdelju. V svojem govoru se je predsednik vlade Maniu dotaknil vseh aktualnih vprašanj in govoril o prošlosti svoje stranke ter drugih strank, ki so bile na vladi v državi in pri tem kršile najelementarnejše pravice naroda do svobodnega izbiranja svojih prestavnikov.

Razne vesti

Ljubljana, 20. jan. AA. Med postajama Dobova in Brežice so našli truplo Rudolfa K. Gre za 20 letnega mladeniča rodom iz Slovenske vasi. Vzrok njegove smrti še ni pojasnjen. Preiskava je v teku.

Praga, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Danes ponoči je umrl na svojem gradu v Friedlandu, zadel od kapi, 76 letni grof Franc Clam-Gallas.

Rim, 20. jan. (Tel. »Slov.«) Pri poizkusu, da bi dosegel letalski hitrostni rekord, se je na Gardskem jezeru smrtno ponesrečil ital. kapitan Dal Molino, eden najboljših pilotov italijanske vojske.

Johannisburg, 20. jan. (AA.) Tekom spopadov med domačini in priseljenci je bilo 12 oseb ubitih, 29 teško ranjenih.

Beakley, 20. jan. (AA.) Pri eksploziji tukajšnje rafinerije Litybrook je bilo 8 delavcev ubitih, 4 pa so bili ranjeni.

Umrla je snoči ob pol 11 gospa Elizabeta Eberle, rojena Indof, posestnica v Ljubljani. Dosegla je visoko starost 93 let. Blag ji spomin!

Dunajska vremenska napoved. V višinah bolj oblačno. Na zahodu najbrže nov sneg. Temperatura pa bo še malo spremenjena. V južnih Alpah le malo spremembe vremenskega značaja.